

Een vergeten radiopionier

Johannes Libbe Leistra was een radiopionier waar je maar weinig over hoort. Deze Rotterdammer die zichzelf morse leerde en op zijn vijftiende zijn certificaat voor radiotelegrafist haalde, kwam al in 1924 in de lucht met N-OBQ. Hij hoort thuis in het rijtje van Hanzo Idzerda en de gebroeders Tappenbeck.

Johannes Libbe Leistra werd op 16 november 1905 in Rotterdam geboren, waar hij ook opgroeide. Al in zijn jongensjaren interesseerde hij zich voor de techniek en in het bijzonder voor het nieuwe fenomeen draadloze communicatie oftewel radio. Hij was

niet alleen een begaafde theoretische student, maar ook een uiterst handige knutselaar. Met behulp van de toenmalige publicaties lukte het hem om een ontvanger in elkaar te knutselen en radiosignalen op te vangen van de oorlogvoerende partijen. Met Corver moet hij een goede band hebben gehad, want Leistra is jarenlang mede redactielid geweest van Radio Express.

Hij leerde zichzelf spelenderwijs morse opnemen en wist op 5 april 1921, als 15-jarige jongeman, met succes het certificaat eerste klasse als radiotelegrafist op schepen te halen. De examens werden afgenomen door de

Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie. De morseproef werd gedaan met 20 woorden per minuut seinen en 22 woorden per minuut opnemen.

In de jaren '21-'22 houdt hij zich thuis bezig met de constructie van allerlei ontvangstinstallaties en kortegolfexperimenten, natuurlijk gaat het dan ook kriebelen om eens zelf te gaan zenden. Dat gebeurde in die jaren illegaal, de Nederlandse overheid was niet scheutig met toestemmingen. De ontwikkelingen van de korte golven leken aan deze voorbij te gaan, er werd volop gebouwd aan langgolvenzenders voor het verkeer met Indië.

Certificaat eerste klasse.*

De Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie.

Gezien het Reglement, behoorende bij de Internationale Radiotelegraafconventie:

Verklaart:

dat de Heer Johannes Libbe Leistra geboren den 16 November 1905 te Rotterdam bij het den 10 Februar 1921 te Rotterdam in gehouden onderzoek naar diens bekwaamheid als radiotelegrafist op schepen, varende onder Nederlandsche vlag, aan de hieronder genoemde eischen in voldoende mate heeft voldaan:

- algemeen begrip van de radiotelegrafische systemen op de Nederlandsche schepen in gebruik; kennis van de daarbij gebruikelijke toestellen, bedrevenheid in hun regeling en onderhoud;
- seinen op een morsesleutel van 20 woorden per minuut en opnemen in een telefoon van een zwak geluid van 22 woorden per minuut;
- bekendheid met de wettelijke voorschriften, op de radiotelegrafische berichtenwisseling van toepassing.

Den houder van dit certificaat is de verplichting opgelegd tot geheimhouding van de berichtenwisseling, ter zake waarvan door hem de eed van geheimhouding is afgelegd.

's-Gravenhage, 5 April 1921

E. G. van der Walle

* NB. Dit certificaat is geldig zoolang de bepalingen der in 1912 te Londen gesloten internationale Radiotelegraafconventie van kracht blijven. Voor het afgeven van een nieuw certificaat kan een nieuw onderzoek geëischt worden.

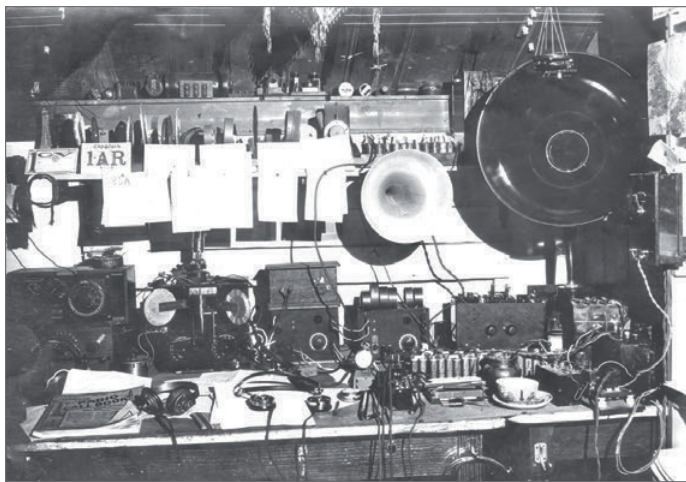
Leistra in zijn shack

Vanaf 1924 en 1925 kwam Leistra met de call N-OBQ (illegaal natuurlijk) in de lucht, op golf lengtes ergens rond de 100 meter. Zijn signalen werden zelfs gehoord in Nieuw Zeeland! Aan de Transatlantische proeven deed hij als luisteraar ook mee, bij de proeven van 12 tot 21 december 1922 was hij één van de Nederlandse radioama-

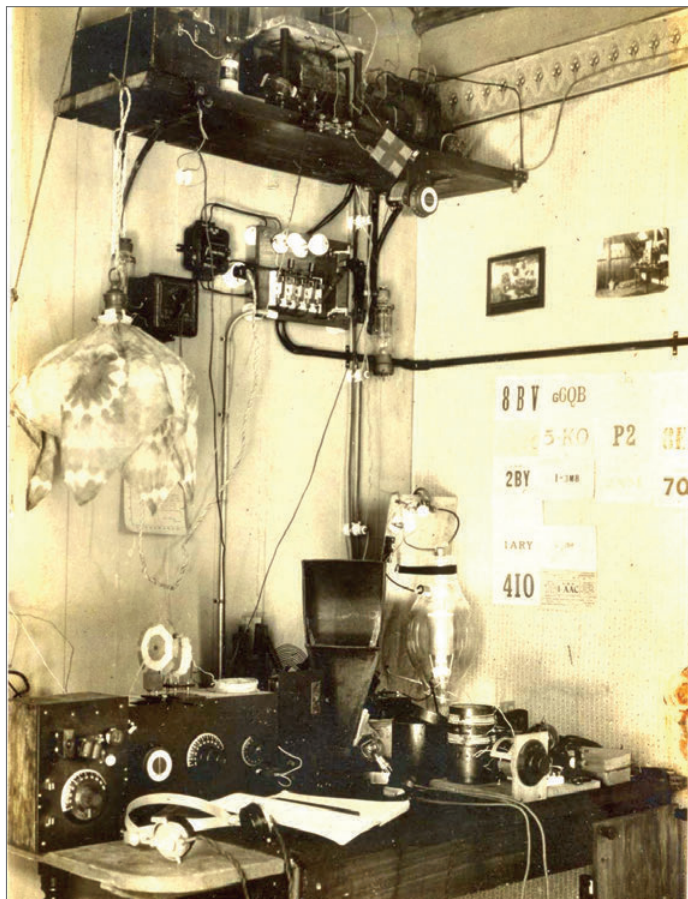
Radio N-OBQ G. F. Wilson, 3635 N. 34th St Philadelphia, Penn.	3635 N. 34th St Philadelphia, Penn.
Ur. CW sigs 1 hr on 9-29-25 at 1230 AM E. S. T.	
Audibil. Tone AC Char. R3 QRM QRH 40 Wx CAGAR	
RECEIVER	TRANSMITTER
Tuner SCHALL	1.50 Watt Tube
Amp. 1-5TAP	Cop. Har. Circuit
WL QSR anitime	270 Plate mills.
QRK7	1.2 T. C. Amps
N.P.R.A.	Aerial CAGE
Motto Crd. for Crd.	38 Long 55 HI
A.R.R.L.	
Remarks: I.A.B. Q.S.D. Am. my 1st license. TPR. Fan.	
D.X. type B with w/office	
C. U. sign. 75%	Operator: Gerald F. Wilson

Printed by Williams Bros. Radio Printers, Frankford, Pa.

John. L. Leistra, Walenburgstree 4, Rotterdam Holland.	
DUTCH RADIO	
To Radio	OBQ Rotterdam
Your _____ here	Remarks _____
Transmitter: Circuit _____	Normal wave but _____ at request. Aerial _____ Input when _____
Receiver: Circuit _____	Amplification used _____
Aerial _____	Always gld to arrange tests, but QRN bad here about 362 days per year.
Pse QSL, tnx fer crd.	I am operating _____
N V V R.	
A R R L.	
No transmission allowed in Hind. so pse QSL by letter only, tnx em.	

Apparatuur van 3 mei 1925

Twee impressies van het station N-OBQ en de ontvanginstallatie aan de Walenburgstraat 4 te Rotterdam.

Station Log
OBQ
1 Oct 1924 -

Overzicht van vroege gekende uitsendende
zenders.

Woensdag 19 Sept 1923³
3.20 - 4.20. WQY, 4TE, 8UF, IAR,

Zondag 23 Sept 1923
4.40 - 5.- 1 PA, 8BV, 8CHT, 8TT
1 CMX, muz. copied. 2 CXL
5.- - 5.30 2 WA, 8ZX, 2 AFP,
2 CPA, 8SZ, 2 KM, 1 BAN
5.30 - 6.- 18WJ, 3 BK, 8UE, 3ZS,
8VE, 1WL, 1AW, 3 BOF, 1BCG,
1 PK, 2BN, 2XW, 8ABX, 1BCT
8CHT
6.- - 6.30 3BO, 1AJ, 2JT, 8AIB
4 ER, 4BQ, 1AAR, 2CK, 8BZC
2WA, 2AV, 9APE, 8HV, 8SJ
6.30 - 7.- 8CZ, 3XM, 2BQH, 8BKZ,
2OR, 3AAD, 2SZ, 2CG, 5HD,
3WEZ, 8CTP, 9AAU,

Zondag 14 October 1923
4.20 - 4.50 a.m.
2AL, 2CXL, 2BQU, 1RR, 2CXL

Zondag 11 November 1923
4.20 - 5.20 a.m.
1BL, 1BD, 4EL, 3VE, 3NI, 2CQZ,
8AHM, 1YB, 1QRY, 3AS, 3JJ,

25 April 1925

60

2h.- GMT test de RDW.
10.40 CQ de RDW. zonde, antenne
waarde (1 LF) 25
Leuze fading
this radiolaboratory of Nizny
Novgorod thanks amateurs of
Europe America and India
for their kind information
Our experiments, will be con-
tinued from approx 25th to
29th time of transmission
2200 to 2300, 0100 to 0200 and
0300 to 0400 gmt. stop.
may 17th from 0100 to 0200
gmt radio information will
be dispatched wave length
100 Meters stop. Pse gmt to
russia nizny novgorod radio labo-
ratory =

Golf constant. Low 300 us.

ftg de RDW miles nr 2 w
30 B 25 14 23 = miles
nr 2c 24/4 10/15 01 610
12 21550 24512 46554
52100 02 61512 64560 5371
75420 luz

teurs die het Amerikaanse station 1BCG wisten te beluisteren.

In zijn inmiddels honderd jaar oude logboekje staan verbindingen met bekende roepnamen als PCTT (Tappenbeck) en PC1.

Van 1924 tot 1928 studeerde hij aan de Technische Hoogeschool (TU) in Delft, waar bij het Radiotechnisch Laboratorium een experimenteel station operationeel was met de call PC2. De overheid had in deze periode aan verschillende instellingen zendvergunningen verleend. Onder die call heeft Leistra veel verbindingen gemaakt, het station werd over de gehele wereld gehoord en vele luisterrapporten kwamen via hem binnen. Vele daarvan zijn nog bewaard gebleven, evenals een bundeltje QSL-kaarten. Pas op 19 augustus 1929 werd het eerste zendexamen afgenomen en konden enige tientallen radioamateurs legaal in de ether komen.

Ook aan de didactische kant liet Leistra zich gelden. Als kandidaat E.I. was hij rond 1928 verbonden aan het Instituut voor Radiotelegrafie, ook bekend als Instituut Steehouwer, als leraar en corrector. Er bestaat een fraai leerboek, uitgevoerd in gestencilde vellen, waarin de toenmalige

stand der techniek uitgebreid werd weergegeven. Dit boekwerk werd grotendeels door hem samengesteld.

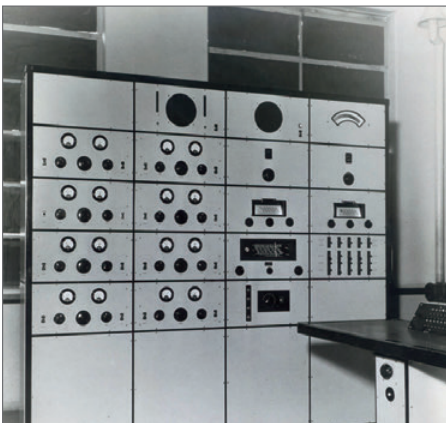
Leistra rondde de studie af als elektrotechnisch ingenieur in Delft en zag daarna de vele commerciële mogelijkheden van radio. Hij wierp zich volop in het zakenleven, stichtte diverse ondernemingen, reisde vele malen naar Amerika en had blijkbaar geen tijd meer om een officiële zendvergunning te behalen. In de vooroorlogse roepnamenlijsten komt zijn naam niet voor. Wel was hij jarenlang lid van de Amerikaanse ARRL.

Voor de Rotterdamse havenpolitie ontwikkelde de firma J.L. Leistra in 1929 een zendinstallatie voor de politieboot en het havenkantoor. Het geïllustreerde weekblad *Het Leven* publiceerde daarover een uitgebreid artikel op 29 juni 1929.

Het Ingenieursbureau J.L. Leistra, inmiddels gevestigd in Heemstede, heeft voor de firma N.V. Schiedamse Radiocentrale te Schiedam een draadomroepsysteem ontworpen en ook begeleiding gegeven bij de aanleg en in bedrijfstelling. Deze firma werd opgericht door de heren Bakker en Van Harten. Bakker bezat ook radiocentrales in Baarn

en Amersfoort. In het begin van de Tweede Wereldoorlog werd de radiocentrale in Schiedam gevorderd door de Duitsers en na het einde van de oorlog werd de centrale door het Staatbedrijf der P.T.T. genaast. Niemand van de oprichters heeft hiervoor een vergoeding gehad. Het standpunt van de P.T.T. was dat particulieren geen radiocentrales mochten bezitten daar dit onder de telegrafiewet viel. Alle in Nederland actieve centrales vielen nu onder het Nationale Radiodistributiesysteem.

Leistra heeft ook nog een bedrijf en laboratorium aan de Prinsengracht in Amsterdam gehad, onder de naam Ingenieursbureau Leistra en Besseling. Hier zijn diverse apparaten ontworpen zoals een universele ohm-meter, buisvoltmeter, voltmeter voor toonfrequente spanningen, pH-meter en een capacatieve verplaatsingsmeter en drukindicator. Eind 1946 is hij in dienst getreden bij Philips in Eindhoven. In 1963 heeft Philips een fabriekspand in Enschede gekocht, waar industriële instrumenten zoals oscilloscopen werden gefabriceerd. Leistra is daar tot 1970 directeur geweest. Hij heeft zich tot aan zijn pensioen volop bezighouden de vele ontwikkelingen op elektronisch gebied. Na een werkzaam leven is hij in 1984 overleden. ■

OBQ en PAOHRM in 1976